

SANTA BÀRBARA

full parroquial

VILAFRANCA DE BONANY

DIP. LEG. 26 - 1980 NUM. 70 SETEMBRE 1986

laura / ayo 13

LA PETITA HISTORIA

Com anell al dit han vingut al sofert conrador vilafranquer les vacances del mes d'agost. Les messes de segar i batre, juntament amb la recollida d'albarcocs, que tot ve amb un pic, en els mesos de juny i juliol la gent del camp està tan enfeïnada que, com aquell qui diu, no té ni tan sols lleguda per entretenir-se a pensar.

Plenes a caramull les aspiracions del senzill foraviler amb la satisfacció de tenir l'anyada entrada, contemplant tot gojós els graners plens, és quan amb tota tranquil·litat, tanca els malsdecaps a darrera la porta i, amb la calma de les vacances es presta a donar una pinzellada als esdeveniments de la temporada i principalment un profund repàs a les moltes i diverses opinions expressades últimament amb motiu del cinquantenari del començament de la guerra civil espanyola. És opinió generalitzada que les manifestacions en referència al cop d'estat del General Franco són contradictòries i totalment discrepants. La situació en mans republicanes segons uns expliquen era insostenible, atur, inseguretat ciutadana, crema d'esglésies, persecució de monges i capellans, i per més inri fins i tot era intenció dels dirigents de la República convertir Espanya en colònia russa. El General Franco pletòric d'amor a la Pàtria es va proclamar "Caudillo de España". Per altra banda, uns altres consideren que els aires de grandesa del generalíssim amb la pretensió d'igualar l'ambició de poder amb els tot poderosos dictadors Hitler i Musolini, va fer esclatar una guerra entre germans que va convertir el nostre país en una vertadera carnisseria.

Quan es compleixen els 50 anys d'aquell tràgic 18 de juliol de 1936, data del començament de la guerra, encara que sigui dia ja llunyà, és recordat per la gent que ho va viure pel dia més trist i horrorós de la història d'Espanya.

De l'any 1936 al 1986, mig segle després d'aquell gran drama, ara que les ferides de la guerra estan curades, és menester, sense ràbia ni apassionament, girar la vista cap enrera i reconstruir la petita història del nostre poble, des de l'època republicana fins als nostres dies on hi trobarem el viu testimoni que

determinarà que la història no és a vegades així tal com qualcú la conta. En aquests dies de vacances en què el tema més mogut és el cinquantenari de l'aixecament franquista necessàriament s'ha de tenir en compte que els perdedors de la guerra varen esser condemnats al silenci i en contra partida els guanyadors han tingut molt d'interés en carregar totes les culpes als vençuts. Són moltes

les acusacions al llarg de tants d'anys que han hagut de sostenir damunt les seves espatlles els qui eren anomenats els dolents, sovint d'uns fets que els imputaven els qui amb tanta gala s'anomenaven noltros els bons.

Hi ha fets que confirmen que des de l'època republicana fins ara la realitat política ha estat contínuament deformada, la manya emprada pel fanatisme de l'extrema dreta per falsificar la veritat evidentment està demostrada. Per moltes voltes que li donin i ho diguin com ho diguin no ha existit mai aquí per part dels republicans persecució religiosa. La gent progressista, creents i no tan creents han tingut sempre en gran estima i consideració les monges. És saig, el més bon pregoner que hi ha hagut en tot el temps a la vila, si eixecava el cap, diria a quin sector pertanyien els responsables de les grosseries fetes en el convent i les porqueries deixades en el batiport de l'església.

Conèixer el poble la seva petita història facilitarà a la gent jove que no va conèixer el cruel període de la repressió franquista jutjar conscientment l'esperit que animava a cada una de les opcions polítiques. Les noves generacions sabran valorar l'actitud falangista que despreciant les més normals normes de convivència varen irrompre violentament a la plaça desafiant els representants del poble, elegits democràticament. Sense triumfalismes s'ha de dir que les autoritats republicanes saberen donar a les referides provocacions una resposta serena i pacífica.

Han passat els anys i els socialistes han sofert la persecució més espantosa. En la inhumana repressió 6 persones foren assassinades i 8 empresonades. La dolentia dels revoltosos era tan refinada que quasi fou un miracle el salvar de la crema en el fogueró de Manacor a tres joves que el poble els tenia en gran aprecí. El món segueix donant voltes i al llarg de 40 anys va arribar l'enyorada democràcia. Com la raó és la que sempre sura, els socialistes, en dues legislatures han tingut majoria absoluta, això vol dir que el PSOE té més diputats en el Congrés que tots els altres partits junts. En la persecució els socialistes varen saber sofrir i esperar. Amb el triomf no han demanat responsabilitats a ningú, posant en pràctica l'ensenyança d'En Capó i En Sanxo donada dies abans d'esser afusellats: Que el triomf de la República, varen dir, no sigui clamar venjança per la nostra mort.

Els socialistes no olviden però perdonen.
Bartomeu Estrany

MALNOMS DE VILAFRANCA

PORRERENC

Aquest gentilici el trobam arrelat com a malnom, entre altres pobles, a Campos, Montuiri i Vilaf Franca.

Precisament el professor Joan Miralles i Monserrat-un dels filòlegs que ha estudiat els malnoms amb més profunditat-procedeix d'una família de malnom Porrerenc.

Mateu Escarrer Mesquida, era natural de Porreres, motiu pel qual, aquí a Vilaf Franca, tothom el coneixia pel malnom Porrerenc.

L'Amo En Mateu Porrerenc vivia en el carrer de Santa Bàrbara, núm. 52, casa que roman igual avui que ara fa 50 anys. Conserva a la façana la mateixa parra, que a l'estiu posa una nota de verdor i frescor damunt les pedres ennegrides.

Mateu Escarrer era casat amb Teresa Bauzá Sureda, una dona molt piadosa i d'extraordinària bondat, filla de madó Rosa "Bajoca", d'aquest matrimoni nasqueren 6 fills: Mateu, Jaume, Miquel, Joan Gabriel i Antoni. A tots els digueren el malnom Porrerenc.

En Mateu Porrerenc va esser una de les víctimes indirectes de la nostra guerra civil. El desembarc dels rojos al Port de Manacor va accelerar molts d'esdeveniments, de trist record.

La por, la temor, l'ansietat, l'angúnia, acompanyaven dia i nit, els cors de tants i tants de mallorquins.

-Es rojos vendran!

-Mos ho prendran tot!

La idea anguniosa i obsessionant no deixa dormir a l'amo En Mateu.

Són les cinc del matí. Madó Teresa, s'aixeca, com cada dia, per anar a missa. L'amo En Mateu surt al carrer, sense vestir-se, amb calçons blancs, mira, vetla, de damunt el portal, fins que madó Teresa ha voltat el cantó de l'església. Davant la casa de l'amo En Mateu hi ha uns trasts sense tancar, amb un albercoquer jove, de branques gruixades. A una branca d'aquell albercoquer s'hi va penjar l'amo En Mateu Porrerenc, mentre la seva dona era a missa. Eren les cinc i mitja del matí del dia 23 d'octubre de 1936. Mateu Escarrer Mesquida era un home honrat que tota la vida havia fet el bé.

La seva família va emigrar de Vilaf Franca, per tant aquest malnom ha desaparegut del poble. Sols queda el record, trist record, d'una més de les víctimes de la nostra guerra civil.

Si hem publicat aquest "malnom" sols és per reflexar un capítol més d'aquesta història no oficial o història paral·lela un fet que va commoure el poble de Vilaf Franca, ara fa 50 anys, pel fet en si i per la bondat dels seus protagonistes.

Miquel Florit Huguet

EN MEMORIA DE MON PARE I MUMARE

Passa un mes i en passa un altre
i es sustos no s'acabaren
amençant mumare
i noltros que mos pegaven

em passàrem d'agonia
d'angústies i de misèries
que d'aquestes peripècies
Déu mos n'alliber cada dia

No va esser cosa d'un any
sinó que en passaren cinc
fent frente a lo que vos dic
i altres calamitats
i també enfermetats
de febres es dos ferits
no podent esser servits
d'es metge com a malalts

Una soll en es corral
per amagatai va tenir
amb rebasses enrevoltant
i enmig un aspirai

Va tenir molta d'idea
per fer-se ses llorigueres
servir-se de ses maneres
el feu dins sa xemeneia

Per senzilla raó
d'esser fiis d'un esquerrà
ells mos varen apedregar
i casi mos varen matar
ai, senyor no té perdó!

De predicar s'oblidaren
es pecat de no matar
el Bon Jesús no s'escoltaren
sinó que el feren callar

Es meu germà cada dia
escola havia d'anar
l'havien d'acompanyar
es mestres perquè rebia
d'ets al.lots que allà hi havia
digues que ets es republicà

A mon pare li tocà
i a mumare un poc més
perquè ella va lluitar
amb tots ets impediments

De tot lo que va passar
a mon pare dins aquests anys
tot va esser per defensar
llibertat, justícia i pau
li va tocar esser esclau
i casi el varen matar.

Es d'esquerres i dretes
tots volen tenir raó
però de lo que es pitjor
que s'obliden de ses lletres
que ensenyen educació

Un respecte hem de tenir
a tota persona humana
i qui diu que no és així
és perquè és besti profana

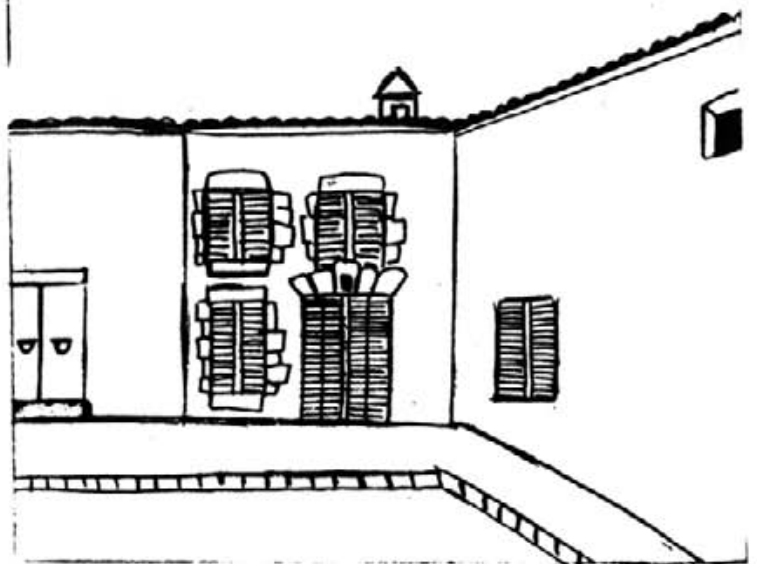
Quan varen passar es cinc anys
que mon pare va sortir
em varen haver de dir
da-li un besse i un abraç
perquè vaig quedar assussuaixí
pensant, no pot esser així
un mort ressuscitat.

I d'aquest gran dol
que sa família tenia
en sortia una alegria
perquè jo ja no vivia
de tenir un pare nou

Quan jo m'hi vaig acostar
per donar-li sa besada
aquell moment vaig pensar
que ja havia combregat
i no li havia demanat
perdó si l'havia agraviat
alguna vegada.

D'aquest dia assenyalat
ja no em puc oblidar
a mon pare vaig trobar
magre i molt demacrat
per lo que havia passat
maltractat i encalçat
tot ja està, tot ja ha passat
Déu mos ha de perdonar
Ell va esser crucificat.

Antònia Bover Mut

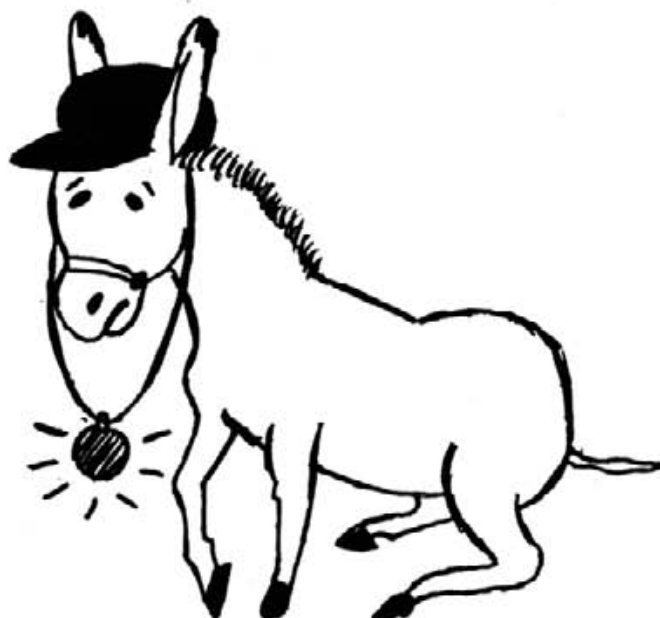
EN RAMON DE SA PENYA (II)

MOTIU D'ANAR A CUBA

Com a ciutadà mascle va tenir el deure de complir el servei militar, el sorteig el va dur a Reus, província de Tarragona, on hi va estar destinat dos anys com a soldat ras. Les desavinences que va tenir amb un cabo, estant a Reus, varen esser el motiu d'apuntar-se voluntaris tots dos, el cabo i ell, per anar a la guerra dels insurrectes que en aquell temps tenia lloc a Cuba, aleshores colònia espanyola, desavinences que, segons ells, havien d'esser molt greus, per prendre tal determinació. El desig del cabo no es va veure complit ja que en el reconeixement metge que li feren a Barcelona va resultar esser trencat, i per tal fet ja tenim En Ramon destinat, totsol, a Cuba. Creim que la providència ho va compondre d'aquesta manera perquè continuassin tots dos vius, si bé En Ramon, amb aquesta eixida, va haver de lluitar els 8 anys contra els insurrectes de Cuba, lluita molt llarga i penosa, amb totes les conseqüències que duu una guerra: lluites, ferides, fam, aigües malsanes, etc...fins a l'extrem, per sobreviure, haver de robar el que estava al seu abast, en un cas, una carabassa que ell mateix va collir a la planta i els altres soldats, inclòs el tinent, quan el veren li digueren "Mallorca, dame un poco". No és estrany - que molts d'ells morissen de tantes calamitats sofertes o que vinguessin malalts, i, més prest o més tard, morissen a ca seva a conseqüència de tot el tan terriblement passat a la guerra. Un cas molt singular i curiós i molt valent i heroic fou el que passà amb la mula que tenien en el Regiment dels soldats espanyols, que amb un avanç va esser feta presonera. El cas curiós fou que la primera vegada que la mula, estant presonera, va sentir tocar la trompeta del seu Regiment espanyol, l'animal s'escapà del seu captiveri i es presentà, tota escapada, al seu Regiment. Per tal fet, que els majors el consideraren patriòtic i valent, la mula va esser condecorada, i per esser animal i en vista que no tendria coneixement de causa del cas, la condecoració es va convertir en un augment de la racció de manteniment diari, en dues dècimes (5 cèntims) cada dia, quan-

titat avui insignificant però que aquell temps la mula segurament va dur el pèl més lluent de cada i les seves popes més estufades. Així contava En Ramon de Sa Penya el cas de la mula del seu Regiment, cas que consider molt curiós i que ningú es pot dir que ho hagués sentit a dir, que un animal fos condecorat.

Joan Nicolau (Torretes)

BENVINGUT TOMEU PRECIÓS

Després d'una llarga convalescència, víctima d'una caiguda mentre practicava la seva millor diversió (l'equitació) l'hem pogut recuperar i esperam que per molts d'anys.

A l'entrega de trofeus de les carreres disputades a les festes de La Beata, li va esser entregat un trofeu que recollí amb gran satisfacció.

Me n'alegr de manera especial i sé que tots els qui estimen els cavalls i la gent que el coneix en general se n'alegra del seu restabliment. I li record que per aquest any, ja estam preparant unes excursions a cavall fantàstiques, a les quals no hi pot faltar.

Des d'aquesta pàgina del full tots els teus amics t'enviam una forta abraçada i et dic que no t'escoltis a tots aquells que diran En Tomeu està acabat. Perquè En Tomeu comença.

Gabriel Miquel

CONVERSAM AMB...

Moltes vegades, perquè un poble es mantengui viu i conegui la seva vertadera identitat, és necessària la recerca d'uns fets o esdeveniments passats que anaren formant i preparant, un darrera l'altre i dia a dia, el que ara és la nostra vila, donant-li, de la mateixa forma, un determinat caràcter o manera de ser.

Un d'aquests fets que succeïren en el passat i que avui ja no es poden contemplar degut a l'evolució constant de la nostra societat, però que crec que encara molts de vilafranquers recordaran, és o era la venda de polos, "mantecados" i altres productes frescs que es passejaven pel nostre poble dins un carretet i que venien una sèrie de persones conegudes popularment amb el nom de "poleros". L'amo Antoni i la seva dona Aina Maria foren dos d'aquests poleros de reconeguda fama dins el nostre poble.

- Quan vàreu començar a vendre amb el carretet, i durant quin temps hi anàreu?

- Ara deu fer uns quaranta anys que vaig començar amb aquest ofici que vaig exercir una vintena d'anys, més o manco.

- Segons m'han dit, no solament veníeu polos, sinó que també vos compraven altres de coses?

- Sí, a més de polos, venia gelats, mantecados i també frigos.

- A quin preu teníeu aquestes coses?

- Els polos anaven a 50 cèntims cada un; els gelats els férem a tot preu: de 15 cèntims fins a 50; els mantecados també anaven a tot preu: de velló (un quart de pesseta), de 3 peces, de 4 i de 5, i si el volien més gros, a 2 pessetes; els frigos, com que només en vàrem vendre un parell d'anys, ja no me'n record, però em pens que eren a dues pessetes o a 10 reals.

- Eren molt grossos els guany?

- Els guanyys variaven molt, un dia guanyàvem deu duros i s'altre, si anava bé, en podíem guanyar vint.

- Les coses que veníeu, ¿Ja ho compràveu fet, o ho fèieu vosaltres, a través d'un procés d'elaboració casolana?

- Els gelats i mantecados els fèiem nosaltres amb unes bombes de 18 i 8 litres respectivament, en canvi els frigos i polos ja els compràvem fets a Felanitx o Manacor.

- De quina classe fèieu els polos i quins eren els més comprats?

- Hi havia polos de llimona, fressa, avellana, xocolata, vainilla, coco i taronja, però els més comprats eren els de llimona, fressa i taronja.

- Durant quins dies i temporades de l'any fèieu la venda?

L'AMO EN TONI TIU

- Només veníem durant la temporada d'estiu, els diumenges i dies de festa. Entre setmana no en veníem mai.

- D'aquestes temporades, quines eren les de més demanda?

- En temps de festes, com La Beata, i albarcocs (la gent vella venia albarcocs i feia doblers, llavors donaven una pesseta, o dos reals als al.lots que aprofitaven per venir a comprar-nos).

- Em podríeu explicar un poc la història del carretet que empràveu, i les seves instal.lacions per a la venda d'aquesta classe de productes?

- Aquest carretet-em conta madò Aina Maria va esser el primer que hi va haver a la vila, i el va dur mon pare de Palma ara fa 50 anys.

Era un carretet de 3 rodes que a dalt tenia un toldo per aturar el sol i se menava amb una maneta. Hi havia una bomba d'aigua per fer els tassons nets i dins les que hi posavem gel perquè el gènere es mantingués sempre fresc. També hi havia una escaleta amb forats per posar-hi els tassons i un caixó on hi posàvem les neules, paneretes i cucurutxos.

- Per quins llocs del poble solíeu anar a vendre?

- Els diumenges dematins solíem estar a sa plaça, els migdies anàvem a dinar a ca nostra, dinar que interrompia un caramull de gent que venia a cercar gelat amb el pitxer. Els horabaixes anàvem, quasi sempre, a fer voltes pels carrers i davant el cine parroquial, lloc on aconseguíem vendre'n molts.

- Éreu l'únic que, en aquells temps, vos dedicàveu a aquest petit ofici a la vila?

- De totd'una només érem nosaltres, però després En Jaume Guixa en va començar a vendre per ca Madò Jurdieta. Llavors En Tià Ros i En Devet, també en varen posar un. Per mor d'això hi va haver un poc de competència, però vàrem esser els darrers que ens aturàrem.

- Com a darrera pregunta, ¿Quin temps fa que deixàreu aquest ofici, i per quines causes vos retiràreu?

- Deu fer uns vint anys, degut a què jo no vaig estar bo i deixàrem anar.

Moltes gràcies per la vostra col.laboració per fer aquesta petita entrevista que crec que servirà per a conèixer el nostre poble, de cada vegada un poc més... i és ben segur que n'hi haurà més d'un que en llegir aquestes paraules s'haurà passat la llengua pels morros pensant en aquells mantecados i gelats, tan bons! que tants d'anys passejàreu amb el vostre carretet pels carrers de la vila.

Andreu Bauzà Sastre

UN POQUET DE TOT

GLOSES

Ler la Índia inundacions
de sa molta d'aigua que fa,
i per aquí mos hem de llevar
per no tenir calor, es calçons.

Quan es sol s'apaga
fa un poc més de frescor,
enguany fa tanta calor
que Sant Bernat no l'apaga.

D'es poble sa sabidoria
diuen que són els refranys
però veig que hi ha molts d'anys
que si for ver, fracassaria.

Na Margalida li encén
En Bernat li apaga
i quan es sol s'amaga
li canta el "ven, ven y ven".

Molts de boscos s'encenen
i són molt mal d'apagar,
aquí a baix hem de suar
perquè allà dalt no s'entenen

Ses festes nostres vengueren
però ja se són acabades,
un any per fer ensaïmades
ells tampoc d'entengueren.

Es cap se varen estrènyer
perquè ells no s'entengueren
me voleu dir a on caigueren,
ets ous d'En Tomeu Penya?.

S'ajuntament, com un ric pagès,
volgué quedar bé per ses festes,
però endemeses com aquestes
no cregueu que no mos costin res.

O de llevant o de ponent
aquest bony sortirà,
noltros haurem de pagar
i qualcú no estarà content.

O clavegueram o carrers
sempre trobaran un forat,
sa bossa no haurà mester pegat
perquè hauran sortit es dobbers.

Però si es poble s'embelleix
enhorabona a s'ajuntament,
i si no costa més que una dent
crec que es rector ho beneeix.

Molta gent se despista
i no ho han de trobar estrany,
perquè en haver passat enguany
hi ha eleccions a la vista.

Vaig dir que me recordaria
de s'any de ses ensaïmades,
hi he pensat moltes vegades
amb aquella gran "fetxoria".

Cinc anys ara fa
que era el vuitanta-ú,
de lo que estic segur
de sis que en lleva u
en cinc se quedarà.

Jaume Nigorra

PETIT RACÓ

CERCANT...

O B R A : LA SONRISA ETRUSCA

A U T O R : JOSE LUIS SAMPEDRO

E D I T A : CIRCULO DE LECTORES

Estam davant un autor que escriu per afició, vull dir que lo seu, la seva tasca normal és l'economia. Malgrat això ha aconseguit publicar més de mitja dotzena de novel·les, algunes traduïdes a diferents idiomes estrangers; guanyador d'un Premi Internacional de Primera Novela amb "La sombra de los dias", i del Premi Nacional de Teatre, car també se li dóna de lo millor aquest gènere. Apart d'altres referents a temes econòmics.

La trama argumental és força actual. Els personatges estan descrits amb gran naturalitat. La prosa és fàcil. A mida que s'avança en la lectura sembla que a qualsevol indret ens poden sortir a l'encontre, el Bruno, l'Hortènsia, etc...

És un tipus de literatura molt fàcil d'assimilar i és tanta la força en què els fa desfilar davant la imaginació del lector que hom queda corprès davant la humanitat i la bonesa que irradien. També ens assabenta de la lluita, quina lluita!, duita a terme pels "partizans"(1) per alliberar-se del jou facciós, a la Itàlia dels anys 40.

Resumint, un llibre que no empatxa, i per tant, encetar-lo com més prest millor.

(1) S'anomenen partizans (partizanos) als lluitadors de la resistència als països de la Mediterrània sotmesos a la tirania del Duce.

Gabriel Alzanillas.

HISTORIA DE LA LITERATURA CATALANA (III)

Per Pere Garí Ferriol

ANSELM TURMEDA

Neix a Mallorca, fou un frare franciscà que renuncià a la seva religió i se'n va anar al Nord d'Àfrica on es va casar i es passà a la religió musulmana. Però des del seu retir a Àfrica va escriure en català una sèrie de llibres dedicats a defensar els criteris de la religió cristiana:

Llibre dels bons amonestaments i Coples de la divisió del Regne de Mallorca, el seu millor llibre és "La disputa de l'ase contra el frare Anselm Turmeda, defensa els principis cristians, que són en definitiva els principis de l'home. Hi ha una sèrie de contes intercalats com La Thufa o Els segnarions de la creu (escrit en àrab) on alaba la religió musulmana.

BERNAT METGE

És un humanista. Defensa el paper central de l'home, té dret a decidir per ell mateix, no està influenciat per la religió. La seva obra es titula: Lo somni; són 4 diàlegs que té el rei Joan I, que s'apareix en somnis a Bernat Metge que estava tancat a la presó.

El primer diàleg tracta de la immortalitat de l'ànima, el segon de personatges mitològics i fets de l'actualitat, el tercer de personatges mitològics: Orfeu i Tiresias, i el quart En Bernat fa un elogi de les dones.

AUSIÀS MARC

Gran poeta de la literatura catalana, té més de 10.000 versos, en quatre parts: Cants d'amor, de mort, de morals i espirituals; canta l'amor per la dona, en aquest temps la dona tenia dos caires diferents: dona idealitzada (Petrarca), dona misògena (dimoniet).

Ausiàs Marc dona una visió de la dona amb les seves virtuts i defectes.

LA DECADÈNCIA

Es denomina decadència a l'època que transcorre entre els segles XVI al XVIII on no va trobar una literatura en català digne de tenir-se en compte.

Les causes de la decadència les tenim amb el motiu polític que canvià la llengua catalana per la castellana. També es torna posar de moda el llatí (Lluís Vives-segle XVI, va escriure la seva obra en llatí).

La impremta és un altre punt a tenir en compte, ja que els lectors eren més nombrosos en castellà que en català.

Cal tenir present que amb el descobriment d'Amèrica el Mediterrani passa a ser el mar de segona importància, perdent l'hegemonia davant l'Atlàntic. Hi ha les grans crisis socials a València, Catalunya i Mallorca, amb les Germanies, guerres de ciutadans contra els forans o pagesos. La guerra dels segadors.

Mort Carles II sense successió es presenten al càrrec dos candidats: un Borbó i un Àustria, els països Catalans es decanten pel d'Àustria, però guanya el Borbó i proclama el Decret de Nova Planta, pel qual la llengua oficial passa a ser la castellana, a més de quedar el català als parlars del poble del camp. També es va canviar el nom de Ciutat de Mallorca per Palma de Mallorca.

Cal destacar una pre-renaixença ocorreguda a Menorca, degut a que va estar en poder dels anglesos que potenciaren la seva llengua.

Joan Ramis i Ramis- Obres teatrals del tipus de tragèdies: Lucrècia.

ANYORANCES JUSTIFICADES

Les generacions espanyoles menors de 50 anys són ignorants en general del que passava a la nostra nació abans de 1936. Per això vull recordar alguns fets d'entre 1931 i 1936 que justifiquen certes enyorances, no de lluites i privacions de qualque llibertat, sinó dels desitjos que no es repetesquin actitud que desembocaren forçosament en la dictadura que ningú vol, però que es va fer necessària per disfrutar de certa pau que ens duqué valuosos beneficis, enyorats per molts dels qui visquérem aquella època.

Tot just inaugurada la República, el 14 d'abril de 1931 (per abandonament del rei Alfons XIII; no per guanyar les eleccions), començaren uns excessos inexplicables que feriren l'esperit cristià de la majoria d'espanyols i que no conduïen a cap benestar de la nació i posaren en tensió vigilant i agressiva els tranquils compatriotes.

En el mes de maig els partidaris republicans amb el mut consentiment del Govern pegaven foc a esglésies i col·legis religiosos. ¿Per què? ¿quin profit en treien de fer desaparèixer obres d'art i riqueses nacionals?. Ben prest engegaven els jesuïtes perquè feien un vot voluntari d'obediència al Papa, Vicari de Crist. ¿Hi ha cap mal en això?. Els anti-religiosos n'hi veien. També feren llevar els Sant Crists de les escoles. ¿Vos pareix que el Bon Jesús donava males lliçons als escolars?.

El Govern s'apoderà de tots els béns de l'església. ¿Està bé robar? Fins i tot es negà a pagar a l'església el que s'havia obligat a retornar com interessos d'allò que ja li havia robat el segle

passat. Ben aviat començaren a insultar públicament i perseguir els bisbes, capellans i religiosos; varen desterrar el Cardenal de Toledo, Dr. Segura Un capellà vilafranquer, D. Joan Sastre Bauzá, que era molt fervorós en la predicació, rector de S'Alqueria Blanca, va esser tancat a la presó de Palma. A mi mateix el batle de Puigpunyent m'amenaçà estampar-me a la paret perquè no volia que els escolanets jugassin a la plaça de l'església i jo els defensava perquè n'era l'administrador; ell mateix no volia que fes sessions gratuïtes de cine, que la llei permetia, als qui assistien al catacisme, acusant-me inútilment al Governador Civil de desobediència; em registraren la rectoria dues vegades amb l'excusa de cercar armes amagades (mai he volgut pertànyer a cap partit polític; he votat sempre als qui defensen Déu). Començada la guerra civil tancaren a la presó al dit batle i vaig intervenir perquè no el matassin.

Pels carrers no hi havia seguretat ciutadana, com ara; no deixaven actuar a la Guàrdia Civil, com pertoca; a D. Pep Calvo Sotelo, per haver denunciat els perills de la nació en el Congrés de Diputats complint la seva missió, el traqueren enganyosament de nit de ca seva i el mataren els enviats del Govern.

En el mes de març de 1936 en el C/ Colon de Palma davant la tenda anomenada "L'Àguila", un antic company, que, per esser més, s'havia fet polític i partidari d'En Lerroux, m'avisà que em convenia anar-me'n a una altra nació, perquè hi havia un acord polític de matar tots els capellans i que ell no em podria salvar.

¿què vos pareix?. Tot s'embrutava tant, la premsa afectava als governants era cada dia més agressiva, que es féu necessari que els bons catòlics fessin de guardians voluntaris dels seminaris, convents i esglésies. A Vilafranca també de nit hi havia homes que guardaven a Ca Ses Monges, i no eren socialistes ni els esquerrans, que ara són tan ben vists i votats per certs capellans, frares i monges, segons m'han dit.

Idò bé, si el General Franco i altres companys militars volgueren aturar tants de desordres i disbarats, exposant la vida, és natural que els vertaders catòlics se n'alegrassin i l'ajudassin en la seva arriscada empresa. El que és estrany és que ara no tots els capellans, religiosos i monges parlin bé d'En Franco, perquè si no hagués estat per ell no hi hauria seminaris ni noviciats que suprimiren els republicans matant als qui trobaven. ¿No hi ha motiu suficient per agrair i enyorar En Franco que defensà l'església de Déu?. El que enyor no és la guerra (ningú de seny la vol), sinó que no tornin aquelles circumstàncies que hi obligaren; el que enyor és aquella tranquil·litat ciutadana que tinguérem en temps de Franco en què podíem deixar sense por la porta empesa i anar de nit i de dia allà on volíem sense tèmer als atracadors ni segrestadors, com ara ¿No era bo això?. No hi havia llibertat pels qui no saben respectar la del proïsme però n'hi havia pels qui volien fer el bé. Els annerots i viciosos tenien mal viure. És ver que hi havia qualque lladre i aprofitat, com sempre

n'hi ha haguts, però es respectava més la convivència. És ver que els esquerrans que havien sostingut i defensat amb el seu vot i propaganda el Govern de la República, estaven prohibits de fer el que els donàs la gana, però, si no es posaven en política, no eren maltractats i podien fer doblers com els altres. En Franco deixà venir de fora i treballar, com si res hagués passat, aquells que no tinguessin les mans tacades de sang. Això són botons de mostra que molts de joves no coneixen, perquè hi havia molta prudència en la postguerra, fomentada per l'església, per no ferir l'amor propi ni l'honor del proïsme; si ara ho escric és perquè m'han estirat la llengua i els esquerrans s'enorgulleixen d'haver-ho estat i així cadascú tindrà més mitjos per jutjar la veritat dels fets.

Mateu Bauzá, Pvre.

Cambra Agrària

ES RECORDA als perceptors de la subvenció al Gasóleo B, que han de passar per aquesta oficina abans del dia 20 de setembre, han de dur el Document Nacional d'Identitat i la targeta verda.

MUTUALITAT NACIONAL AGRÀRIA, estant previst que el proper any 1987, les quotes, tant de treballadors per compte pròpia, com per altri, es paguin a través de les Caixes i Bncs, és necessari que tots els qui actualment paguen els cupons passin per aquesta oficina (Sindicat) abans del 25 de setembre, per omplir una fitxa. Pensau a dur el Document Nacional d'Identitat.

+++++

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:
NEGOCIS

Barbarisme	Forma correcta
AGOTAR	esgotar, acabar
AHORRAR	estalviar
ALMACEN	magatzem
ALQUILER	lloguer
BARATO	barat
COBRO	cobrament
HASIENDA	hisenda
MOSTRUARI	mostrari
PORCENTATGE	percentatge
RECIBO	rebut
SOCIO	soci
XEQUE	xec

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

NOTICIES FRESQUES

NAIXEMENTS

Na Maria Gelabert Ferrer, dia 19 de juliol, filla de Melcior i Margalida.

Na Joana Anna Amengual Sastre, dia 27 de juliol, filla d'Antoni i Maria.

En Ramon Robles Portell, dia 14 d'agost, fill de Màximo i Catalina.

Na Pilar Mestre Barceló, dia 12 d'agost, filla de Francesc i Martina.

N'Albert Artigas Cortès, dia 28 d'agost, fill d'Ernest i Anna Maria.

+++++

E L CURS ESCOLAR començarà dia 15 de setembre, convé que una setmana abans aneu a mirar la pissarra de l'ajuntament.

+++++

A LA SECCIO DELS DIFUNTS cal afagir-hi En Joan Sanatandreu Llinàs, En Joan Teco, i Na Francisca Bauzà Gelabert, no hem pogut posar la seva foto, com ens hauria agradat, perquè no ens l'han feta arribar.

+++++

EXCURSIONISME. Després d'aquesta petita aturada d'aquest mes d'estiu, tornam començar, altra vegada, les sortides per a conèixer un poc més els racons més polits de l'illa. Cada any per iniciar aquestes sortides ho feim realitzant una paella, enguany hem pensat fer-la a Cala Tuent; el mateix dia es farà el Torrent de Pareis, però serà voluntari l'anar-hi, per tant hi haurà dues opcions, una pels qui vulguin anar al Torrent de Pareis i l'altra pels qui no tinguin tanta caminera i vulguin quedar a Cala Tuent, on més tard hi dinarem tots junts.

Aquesta excursió serà el dia 21 de setembre.

Partida a les 7'30 de sa Plaça de S'estany.

Els interessats poden apuntar-se abans dels dia 14 al Cafè Amengual.

Dipòsit: 800 pessetes.

+++++

ELS QUI NO volgueu mesclar l'aigua de les primeres pluges amb la que ja teniu dins la cisterna, girau les canals, perquè ben prest començarà a ploure.

+++++

ELS DIFUNTS DE LA VILA

Dia 3 de juliol passà a millor vida Monserrat Bennsasar Sureda. Al cel sia Als 80 anys.

Dia 3 de juliol ens deixà N'Antoni Bennasar Sureda, al cel el vegem. Als 81 anys.

dia 7 d'agost, Joan Barceló Morey, als 73 anys. El vegem en el cel.

Dia 12 d'agost, féu el seu darrer viatge En Ramon Nicolau Amengual, En Ramon "de sa pipa", tenia 63 anys. Al cel sia.

Dia 26 d'agost, Na Margali Jaume Gayà. Tenia 76 anys Al cel sia.

Dia 28 d'agost, ens deixà En Joan Mas Gomila, als 68 anys. El vegem en el cel.